

OBSERVACIÓ D'UN GORRIÓ TEULADER *Passer domesticus* POSSIBLEMENT GINANDROMÒRFIC A MALLORCA

Rafel MAS¹

RESUM.- *Observació d'un gorrió teulader Passer domesticus possiblement ginandromòrfic a Mallorca.* Es va observar un possible gorrió teulader *Passer domesticus* gynandromòrfic a Palma, Mallorca. L'exemplar mostrava ginandromorfisme lateral, amb diferents caràcters secundaris per cada una de les parts del cos. El costat dret presentava plomatge de femella i l'esquerre plomatge de mascle.

Paraules clau: ginandromorfisme, gorrió teulader, *Passer domesticus*, anomalia plomatge, plomatge asimètric bilateral.

SUMMARY. – *Observation of a possible gynandromorph House Sparrow Passer domesticus in Mallorca.* The observation involved an individual showing bilateral gynandromorphism of different secondary sexual characters on the two sides of the body. The right side had female plumage and the left side male plumage.

Key words: gynandromorphism, house sparrow, *Passer domesticus*, abnormal plumage, bilateral asymmetric plumage.

¹ GOB Mallorca. c/ Manuel Sanchís Guarner, 10. 07004 Palma. Illes Balears
e-mail: rafelmas@gmail.com

El gorrió teulader *Passer domesticus* presenta un marcat contrast entre els dos sexes, especialment en l'època reproductora, en què el mascle presenta un plomatge de coloració diferent i més viva, tot i que també són distingibles els dos sexes en altres períodes de l'any (CRAMP i PERRINS, 1994; BLASCO-ZUMETA, 2009). En aquesta espècie s'han observat i enregistrat multitud de casos de ginandromorfisme (Summers-Smith, a McCANCH, 1992).

El ginandromorfisme és una variació anormal en la distribució de la pigmentació que prové d'una anomalia cromosòmica que es dona durant la primera divisió mitòtica de l'òvul, i que produeix individus meitat femella i meitat mascle. Les dues coloracions i patrons de plomat-

ge solen estar ben delimitats i divideixen el cos de l'animal en dues meitats. El més freqüent és que el costat dret es correspongui amb caràcters de mascle, allà on es situa el testicle i, el costat esquerre, presenti plomatge de femella, coincidint amb la situació de l'ovari. Aquest fenomen ha estat constatat a diverses espècies de passeriformes i també al faisà *Phasianus colchicus* (CAMPBELL i LACK, 1985; GILL, 2007; BOHLEN, 2006). En els ginandromorfs normalment el costat esquerre correspon als caràcters sexuals secundaris femenins i el dret a caràcters masculins, rarament apareixen en la posició contrària (KUMERLOEVE, 1954; ABELLA, 2002). Alguns autors parlen d'un percentatge del 15 % d'incidència de ginandromorfisme (BOHLEN, 2006). Per al gorrió teulader

Foto 1. Vista del lateral esquerre del possible ginandromorf corresponent al plomatge de mascle *Passer domesticus*.

Photo 1. Left lateral view of the possible gynandromorph corresponding to male plumage, Passer domesticus.

Foto 2. Vista del lateral esquerre del possible ginandromorf corresponent al plomatge de mascle *Passer domesticus*.

Photo 2. Left lateral view of the possible gynandromorph corresponding to male plumage, Passer domesticus.

Foto 3. Vista del lateral dret del possible ginandromorf corresponent al plomatge de femella *Passer domesticus*.

Photo 3. Right lateral view of the possible gynandromorph corresponding to female plumage, Passer domesticus.

Foto 4. Vista frontal del possible ginandromorf de *Passer domesticus*.

Photo 4. Frontal view of the possible gynandromorph, Passer domesticus.

han estat establertes tota una sèrie de mesures esquelètiques per determinar ginandromorfis bilaterals autèntics en els quals l'asimetria bilateral va més enllà d'un plomatge aberrant i afecta també les mesures de cada part de l'animal amb un control genètic i una influència hormonal en el desenvolupament (LOWTHER, 1977). ABELLA (2003) descriu la diferència de coloració de plomatge a 2 probables exemplars de teulader ginandromorf aportant mesures bimètriques, en què s'observa una diferència entre els dos laterals de les aus.

En data 30 d'octubre de 2013 es va observar a una terrassa d'un bar, al polígon de Son Rossinyol, Palma, Mallorca, un exemplar que mostrava signes de ser possiblement un ginandromòrfic bilateral. La meitat esquerra del seu cos presentava plomatge amb caràcters de mascle (vegeu-ne fotos 1 i 2) i l'altra meitat, la dreta, plomatge amb caràcters de femella (vegeu-ne foto 3), ambdós en plomatge hivernal, no reproductor, si bé la gola presentava un baverall petit de plomes negres reduïda talment com presenten el mascles en el plomatge d'hivern (vegeu-ne foto 4). El bec era bastant fosc a la meitat esquerra, amb una coloració uniforme, no negra, sinó un gris platejat com correspon als mascles en l'època hivernal. La part dreta era més clara d'acord amb el que presenten les femelles. El capell era gris olivaci a la part frontal i marró als laterals. El costat esquerre presentava una brida i un anti-faç o llista ocular negres, amb un indici de cella blanca a la part posterior de l'ull, la galta i plomes auriculars eren grises. La part dreta corresponia a la coloració d'una femella, la galta grisosa, amb una cella roig-palla llarga i ben marcada

darrere de l'ull. No es van notar, en l'observació i en les fotografies captades, diferències notables en la coloració del mantell o grans cobertores.

Aquesta observació només es pot considerar la d'un cas possible de ginandromorfisme bilateral perquè l'aucell en qüestió no va ser capturat, fet que impossibilita poder observar amb més precisió el plomatge de les ales o prendre mesures biomètriques.

BIBLIOGRAFIA

- ABELLA, J. 2002. Capture of two probable gynandromorphic House Sparrows *Passer domesticus* in NE Spain. *Revista Catalana d'Ornitologia*, 19: 25-29.
- BLASCO-ZUMETA, J. 2009. Gorrión común (*Passer domesticus*). En: *Atlas de Identificación de las Aves de Aragón*. Ibercaja, Zaragoza. Versión 2009.1 http://www.ibercajalav.net/img/419_Passer_domesticus.pdf
- BOHLEN, H. D. 2006. Illinois Sightings of Bilateral Gynandromorphism in Birds. *The living museum*. Vol. 68. Nos. 2 & 3. Summer/Fall 2006.
- CAMPBELL, B. i LACK, E. (eds.) 1985. *A dictionary of birds*. T & A D Poyser Calton.
- CRAMP, S., PERRINS, C. M. (eds.) 1994. *Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. Volume VIII. Crows to Finches*. Oxford University Press, Oxford.
- GILL, F.B. 2007. *Ornithology*. Third ed. New York: W.H. Freeman and Company.
- KUMERLOEVE, H. 1954. On Gynandromorphism in Birds. *Emu* 54: 71-72.
- LOWTHER, P.E. 1977. Bilateral size dimorphism in House Sparrow gynandromorphs. *Auk* 94: 377-380.
- MCCANCH, N.V. 1992. A gynandromorphic House sparrow. *British Birds* 85: 675-676.

(Rebut: 8.04.2014; Acceptat 12.05.14)